

Kpl 10

Julkinen talous

1. Mitä on julkinen talous?

- Julkinen talous kattaa valtion, kuntien ja hyvinvointialueiden talouden sekä sosiaaliturvarahastot.
- Se rahoitetaan pääasiassa verovaroin ja tarjoaa kansalaisille julkisia palveluja, kuten koulutuksen, terveydenhuollon ja infrastruktuurin.
- Tavoitteena on hyvinvoinnin edistäminen, markkinoiden täydentäminen ja taloudellisen vakauden turvaaminen.

2. Mitkä tekijät vaikuttavat julkisen sektorin kokoon?

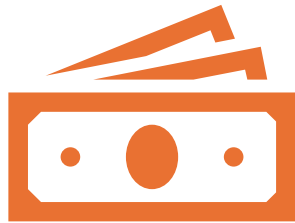
- **Historialliset ja poliittiset valinnat** (esim. hyvinvointivaltion laajuus)
 - **Väestörakenne** (ikäntyminen lisää menoja)
 - **Taloukasvu ja suhdanteet** (taantumassa menot kasvavat, tulot laskevat)
 - **Markkinoiden toimivuus** (jos markkinat eivät tuota palvelua, julkinen sektori hoitaa sen)
 - **Ideologiset näkemykset** (liberaali vs. hyvinvointivaltioon nojaava talouspolitiikka)
-

3. Onko julkinen sektori oikean kokoinen?

- **Liian suuri julkinen sektori:** voi johtaa korkeaan verotukseen, tehottomuuteen ja velkaantumiseen.
- **Liian pieni julkinen sektori:** voi heikentää hyvinvointia, lisätä eriarvoisuutta ja johtaa markkinahäiriöihin.
- **Tasapainon löytäminen:** taloustieteilijät ja poliitikot arvioivat optimaalista kokoa talouskasvun, julkisen palvelun laadun ja verotuksen tasapainon perusteella.

4. Valtion tulot ja menot (2024, yleiset periaatteet)

Tulot:

- Tuloverot (pääasiassa palkkatuloista)
- Yritysverot
- ALV ja muut kulutusverot
- Valtion omistuksien tuotot
- Velanotto

Menot:

- Sosiaali- ja terveysmenot
- Eläkkeet ja tulonsiirrot
- Koulutus ja tutkimus (-> koulutus kuntien vastuulla)
- Puolustus ja turvallisuus
- Infrastruktuuuri ja liikenne

5. Kuntien tulot ja menot (sote-uudistuksen ja oppivelvollisuuden laajentamisen jälkeen)

- **Tulot:**

- Kunnallisvero (pientynyt sote-uudistuksen myötä)
- Kiinteistövero
- Valtionosuudet (painottuvat koulutukseen ja infrastruktuuriin)
- Maksut ja palvelumaksut

- **Menot:**

- Varhaiskasvatus ja perusopetus (kuntien keskeinen tehtävä, suuret menot)
- Toisen asteen koulutus ja oppivelvollisuuden laajentaminen
- Kaavoitus, maankäyttö ja yhdyskuntarakentaminen
- Kulttuuri-, liikunta- ja vapaa-ajan palvelut
- Pelastustoimi (osittain siirtynyt hyvinvointialueille, mutta kunnilla yhä rooli)
- Elinvoimapolitiikka ja paikallinen kehittäminen

- **Muutokset:**

- Sote-menot siirtyivät hyvinvointialueille, joten kuntien budjetti keventyi.
- Oppivelvollisuuden laajentuminen lisäsi kuntien menoja, mutta valtio kompensoi osan kustannuksista valtionosuuksilla.

- Kuntien rooli painottuu nyt koulutukseen, kaavoitukseen ja paikalliseen elinvoimaan.

6. Julkisen talouden keskeiset ongelmat ja ratkaisuyritykset

Keskeiset ongelmat:

Väestön ikääntyminen → eläkemenot kasvavat, työikäisten määrä vähenee.

Velkaantuminen → lisää korkomenoja ja taloudellisia riskejä.

Tehottomuus ja byrokratia → heikentää palvelujen laatua ja nostaa kustannuksia.

Verotuksen haasteet → veropohjan kaventuminen, harmaa talous.

Ratkaisuyritykset:

Verouudistukset → verotuksen laajentaminen ja tehokkuuden parantaminen.

Sote-uudistus → pyritään hillitsemään sosiaali- ja terveystalouden kasvua.

Digitalisaatio ja automaatio → palveluiden tehostaminen ja kustannussäästöt.

Työmarkkinareformit → työvoiman saatavuuden parantaminen ja työllisyysasteen nosto.